

DOI 10.31558/2617-0248.2023.8.17

УДК 323.2

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА КИТАЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ЇХ ЗАВДАННЯ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0921-6142>

Голянич Б. В., к. політ. н., заступник начальника інституту Военної академії
імені Євгенія Березняка

У статті розглянуто питання внутрішньої політики Китаю на сучасному етапі. З'ясовано, що перспективи економічного зростання Китаю викликають багато занепокоєнь внаслідок проблем світової економіки, епідемії, загострення відносин із США та російсько-української війни. Уряд Китаю та Центральний комітет Комуністичної партії Китаю запровадили низку заходів, спрямованих на покращення внутрішнього становища Китаю. До цих змін Китай підштовхнув комплекс економічних, соціальних та міжнародних проблем, які досягли критичного рівня.

Предметом дослідження є основні напрями реформування Китаю, озвучені головою держави Сі Цзіньпіном на Центральній економічній конференції, яка відбулась 15 грудня 2022 року. Зроблено аналіз «Плану партійної та державної інституційної реформи Китаю», опублікованого 16 березня 2023 року Центральним комітетом Комуністичної партії Китаю та Державною радою, та встановлено, що для поглиблення інституційної реформи Центрального комітету партії передбачається реорганізація та оптимізація повноважень низки міністерств, створення Національного бюро даних, а також створення п'яти нових центральних установ для зміцнення централізованого та єдиного керівництва Центрального комітету партії, а саме: Центральна фінансова комісія, Центральний комітет фінансової роботи, Центральний науково-технічний комітет, Центральний відділ соціальної роботи та робочий офіс Центрального Гонконгу та Макао. Розглянуто їхні основні функції та повноваження.

Підсумовується, що загалом у 2023 році внутрішня політика Китаю, не дивлячись на виклики та загрози з якими Китай стикається на сьогоднішній день, залишається відносно стабільною та прогресуючою. Прийняття нових надважливих документів та створення нових структур неодмінно призведе до зміцнення центрального керівництва, оптимізації функціонального розподілу праці та координації управління для підвищення ефективності.

Ключові слова: Китай, Комуністична партія Китаю, внутрішня політика, економіка, реформи.

Holianych B. V. China's domestic policy at the current stage: reforming state authorities and their tasks

The article examines the issue of China's domestic policy at the current stage. It was found that China's economic growth prospects cause many concerns due to the problems of the world economy, the epidemic, the worsening of relations with the USA and the Russian-Ukrainian war. The Chinese government and the Central Committee of the Communist Party of China have introduced a number of measures to improve China's domestic situation. A set of economic, social and international problems that have reached a critical level have pushed China to these changes.

The subject of the study is the main directions of China's reform, announced by President Xi Jinping at the Central Economic Conference, which took place on December 15, 2022.

An analysis of the «Plan for China's Party and State Institutional Reform» published on March 16, 2023 by the Central Committee of the Communist Party of China and the State Council was made, and it was established that in order to deepen the institutional reform of the Party Central Committee, the reorganization and optimization of the powers of a number of ministries, the creation of the National Data Bureau, and establishing five new central institutions to strengthen the centralized and unified leadership of the Party Central Committee, namely: the Central Finance Commission, the Central Financial Work Committee, the Central Scientific and Technical Committee, the Central Social Work Department and the Central Hong Kong and Macao Labor Office. Their main functions and powers are considered.

It is concluded that, in general, in 2023, China's domestic policy, despite the challenges and threats that China faces today, remains relatively stable and progressive. The adoption of new important documents and the creation of new structures will inevitably lead to the strengthening of central leadership, the optimization of the functional division of labor and the coordination of management to improve efficiency.

Keywords: China, Communist Party of China, domestic policy, economy, reforms.

Постановка проблеми. Попри жорстокість у внутрішній політиці, Китай з другою економікою світу залишається важливим учасником світової політичної арени. Російське вторгнення в Україну поставило на порядок денний нові проблеми та суттєво послабило позиції Китаю в Європі, зокрема і у Центральній та Східній Європі. Політичні та безпекові питання беруть гору над торговельними та інфраструктурними.

Війна, що триває, змушує як Китай, так і інші країни світу вносити корективи у провадженні внутрішньої політики своїх країн. Управління такою країною як Китай, з населенням 1,4 мільярда, вимагає централізованого, об'єднаного, сильного керівництва та ефективного уряду.

Провідна та керівна політична партія Китайської Народної Республіки, а також найбільша політична партія у світі – Комуністична партія Китаю, домінує в уряді Китаю. Успіх такої партії полягає в тому, що вона заручається твердою підтримкою всього китайського народу. Питання розвитку внутрішньої політики Китаю, порядок функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування країни, його успіху на міжнародній арені на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним та потребує дослідження.

Метою статті є дослідження внутрішньої політики Китаю на сучасному етапі, встановлення місця і ролі органів державної влади Китаю щодо формування внутрішньої політики держави.

Аналіз останніх джерел і публікацій. До внутрішньої політики Китаю прикута пильна увага як на регіональному, так і глобальному рівнях, особливо на тлі проблем світової економіки, загострення відносин із США та ситуації довкола війни Росії проти України. Досвід проведення успішних економічних реформ та питання економічного розвитку Китаю, завжди перебуває у фокусі уваги багатьох дослідників. Зокрема, вивченням даної теми займалися Б. О. Антонюк, О. В. Дроботюк, В. Г. Герасимчук., Ю. І. Присяжнюк, А. П. Трофимчук, Є. А. Єрфан, О. А. Посипанко, О. В. Кириченко та ін.

Виклад основного матеріалу. Основою ладу Китайської Народної Республіки є соціалістичний лад з китайською специфікою. Китайське керівництво планує побудувати «демократичну, цивілізовану, гармонійну, модернізовану, соціалістичну державу». Економіка Китаю, друга за розміром ВВП у світі, має серйозний вплив на глобальну економіку.

З кінця 1970-х до 2010 року в Китаї спостерігався тривалий період швидкого економічного зростання. У 2010-х роках темпи зростання ВВП уповільнилися, тоді як внутрішній борг різко зріс за останнє десятиліття. Перспективи економічного зростання Китаю викликають багато занепокоєнь внаслідок проблем світової економіки, епідемії, загострення відносин із США та російсько-української війни. Хоча уряд Китаю неодноразово заявляв, що він стимулюватиме економічну політику і покращуватиме бізнес-середовище для підприємств, покращить життя мільйонів китайських селян, стабілізує ринок нерухомості, який шкутильгає, і розбереться з кризою, яка охопила фінансові справи місцевих урядів.

До змін Китай підштовхнув комплекс економічних, соціальних та міжнародних проблем, які досягли критичного рівня. У 2022 році уряд Китаю та Центральний комітет Комуністичної партії Китаю запровадили низку заходів, спрямованих на збільшення споживання власних товарів, заохочення приватних підприємств до розширення інвестицій, а також покращення фінансового середовища для підприємств.

15 грудня 2022 року генеральний секретар ЦК КПК, голова держави та голова Центрального військового комітету Сі Цзіньпін на Центральній економічній конференції визначив основні напрями реформування Китаю, а саме [1]:

для покращення економічного становища Китаю в 2023 році необхідно виходити із загальної стратегічної ситуації шляхом покращення соціально-психологічних очікувань та підвищення впевненості у розвитку основних ключових галузей промисловості;

запровадження стратегії розширення внутрішнього попиту, оскільки сукупний попит є помітною суперечністю, з якою стикається поточна економічна діяльність;

прискорення будівництва сучасної промислової системи, підвищення стійкості і безпеки промислового ланцюга та ланцюга постачання; економіка Китаю має забезпечувати національну безпеку, базові засоби до існування та нормальну роботу інфраструктури та основних галузей промисловості;

дотримання напряму соціалістичної ринкової економічної реформи та принципу «двох непохитних», які полягають у проведенні реформи державних активів і державних підприємств, підвищення основної конкурентоспроможності державних підприємств, та в оптимізації середовища розвитку приватних підприємств і сприянні в розвитку та зростанню приватної економіки;

залучення та використання іноземного капіталу для покращення якості та рівня торговельно-інвестиційного співробітництва шляхом розширення доступу до ринку, комплексної оптимізації бізнес-середовища, якісного обслуговування підприємств, що фінансуються з-за кордону;

ефективне запобігання та вирішення основних економічних та фінансових ризиків, шляхом запобігання системним ризикам, спричиненим індустрією нерухомості, запобігання та зменшення фінансових ризиків, попередження та зменшення ризику боргу місцевого самоврядування;

сприяння якісному розвитку спільного будівництва «Поясу і шляху», реалізація основних регіональних стратегій та узгоджених стратегій регіонального розвитку.

Внутрішня політика Китаю у 2023 році спрямована на посилення проактивної фінансової політики, розвиток промислової політики одночасно з безпекою, вдосконалення науково-технічної та соціальної політики.

На виконання основних напрямів реформування Китаю, 16 березня 2023 року Центральний комітет Комуністичної партії Китаю та Державна рада опублікували «План партійної та державної інституційної реформи», який є не лише продовженням реформи партійних та державних установ після 18-го Національного з'їзду, а й новою дорожньою картою після 20-го національного конгресу. Основними довгостроковими стратегічними цілями Китаю визначено: здійснення модернізації національної системи управління та спроможності управління, а також розбудова соціалістичної ринкової економічної системи високого рівня. Фінанси, технології та суспільство безпосередньо контролюються центральними міністерствами та комісіями.

З точки зору поглиблення інституційної реформи Центрального комітету партії передбачається створення п'яти нових центральних установ для зміцнення централізованого та єдиного керівництва ЦК партії: Центральна фінансова комісія, Центральний комітет фінансової роботи, Центральний науково-технічний комітет, Центральний відділ соціальної роботи та робочий офіс Центрального Гонконгу та Макао [2]. Крім того, планується реорганізувати та оптимізувати повноваження низки міністерств, створити Національне бюро даних, скоротити чисельність центральних і державних установ.

Центром цієї інституційної реформи є фінансовий сектор. Передбачається створення Центральної фінансової комісії та Центрального комітету фінансової роботи, які відповідатимуть за розробку документів фінансового характеру, загальну координацію, нагляд і реалізацію фінансової стабільності та розвитку Китаю, дослідження фінансової політики. При цьому будуть ліквідовані державні регулятори банківської та страхової діяльності, а окремі функції центрального банку та регулятора цінних паперів будуть передані партійній Центральній фінансовій комісії. Це свідчить про те, що Пекін надає великого значення посиленню повноважень нагляду за фінансовим управлінням держави.

У ЦК КПК також планується утворити Центральний науково-технічний комітет, який візьме на себе більшість функцій міністерства науки і технологій, зокрема, в частині формування державної політики в цій сфері. Перед партійною комісією поставлені завдання з проведення структурних науково-технологічних реформ і побудови національної інноваційної системи, впровадження стратегій, планів і політики науково-технічного розвитку країни, а також посилення керівництва над науково-технічною роботою [3].

Китай планує досягнути лідируючих позицій в галузі науки та техніки, а також освіти, у т.ч. через залучення кращих кадрів із різних країн світу до роботи у КНР. Кадрова політика буде здійснюватися в ім'я партії та держави. Партія ставить за мету до 2035 року досягнути рівня суспільства середньої заможності [4].

Центральний відділ соціальної роботи відповідатиме за координацію та керівництво петиційною роботою, системою управління міською та сільською громадою, тобто буде формулювати політику соціальної роботи та просувати партію. Він контролюватиме урядове Національне управління скарг і пропозицій громадян, а також займатиметься партійним будівництвом на підприємствах, зокрема й тих, що перебувають у змішаній чи приватній власності.

Іншим новим змістом, який привертає увагу, є те, що робочий офіс Центрального Гонконгу та Макао буде створено на базі Управління у справах Гонконгу та Макао Державної ради. Це спрямовано на реалізацію політики «одна країна, дві системи», запровадження повноважень центрального уряду щодо управління Гонконгом і Макао відповідно до закону, підтримка національної безпеки та захист засобів до існування та добробуту людей.

Деякі аналітики Китаю вважають, що зміна управління у справах Гонконгу та Макао Державної ради на робочий офіс Гонконгу та Макао, підпорядкованого безпосередньо центральному уряду, є свого роду розширенням повноважень Центрального комітету партії щодо управлінням Гонконгом та Макао. Ця реформа також може дозволити Пекіну обійти обмеження Основного закону щодо втручання у справи Гонконгу, оскільки Основний закон передбачає, що департаменти на всіх рівнях Центрального народного уряду не повинні втручатися в справи Гонконгу.

Підсумовуючи, можна визначити основні завдання, які виконуватимуть новостворені установи, а саме:

- посилення централізованого та єдиного керівництва центрального уряду науково-технологічною роботою;
- покращення перспективного, систематичного та цілісного характеру науково-технічної роботи для підвищення ефективності трансформації науково-технічних досягнень та ефективності використання науково-технічних фондів;
- централізація та координація роботи, пов'язана з цифровими елементами, сприяння безпечному та впорядкованому потоку даних усередині країни та за кордоном, прискорення активізації ресурсів даних і сприяння здоровому розвитку ринку елементів даних;
- формування адміністративних постанов у сфері інтелектуальної власності, з метою своєчасного реагування на нові проблеми та виклики, що виникають у сфері інтелектуальної власності;
- посилення координації комплексного фінансового нагляду, зменшення прогалин в нагляді, а також запобігання та вирішення місцевих фінансових ризиків.

Результатом реалізації кожного окремого пункту плану є посилення партійного контролю КПК над органами державного управління і фактичне стирання межі між партійною і державною владою Китаю. Відповідно до зазначеного Плану, центральний рівень влади Китаю повинен завершити реформи до кінця 2023 року, а місцевий рівень – до кінця 2024 року.

Також слід зазначити, що до трансформації моделі економічного зростання Китаю та промислового розвитку сприятимуть фінансові послуги для реальної економіки та глибока інтеграція цифрової економіки. У середньостроковій та довгостроковій перспективі Китаю визначено п'ять ключових питань, які впливатимуть на розвиток економічного зростання країни – високоякісний розвиток, технологічні інновації, екологічність та стійкість, стратегічна безпека та стабільність і спільне процвітання.

У цьому контексті в Китаї спостерігається, що модель економічного зростання, яка орієнтована на споживання, ще більше сприяє інтеграції технологій і споживчої галузі, породжуючи нові формати, нові моделі та нові ринки. Акцент на незалежних дослідженнях і розробці основних технологій прискорить темп внутрішнього заміщення в ключових галузях, а «спеціалізовані, спеціальні та нові» підприємства з технологічним лідерством на вертикальному ринку отримують більше підтримки з боку політики, капіталу та інших аспектів.

Безпека промислового ланцюга та ланцюга постачання, енергетична безпека, безпека даних і фінансова стабільність стануть основними для забезпечення «ефективного покращення якості та розумного кількісного зростання» економіки Китаю. Розгляд безпеки підприємствами підвищиться на стратегічному рівні та дотримуватиметься заходів контролю, які впливають на його операційну модель, особливо на процес відповідності. Збалансоване врахування ефективності та безпеки ланцюга постачання також вплине на структуру ланцюга постачання галузі на місцевому ринку, оскільки сприятиме скоординованому розвитку різних регіонів Китаю. В той же час, посилення внутрішньої конкуренції в окремих галузях та уповільнення зростання ринкового попиту також спонукатиме керівників підприємств звертатися за кордон для розширення можливостей для бізнесу.

Відповідно до цього річного звіту про роботу уряду, цільове зростання ВВП на 2023 рік становить близько 5%, що є відносно прагматичною та стабільною цільовою метою, яка залишить новому уряду більший політичний простір для реалізації «ефективного покращення якості», що сприяє реалізації стратегії розширення внутрішнього попиту з метою реалізації позитивного кола суспільного відтворення.

На думку Директора програми Регіональних ініціатив та сусідства С. Герасимчука, у випадку провалу планів Китаю, як на глобальному, так і на регіональному рівні та неспроможності впроваджувати реформи і налагоджувати конструктивні відносини зі США та ЄС, конкурентоспроможність Китаю на глобальних ринках, а відтак і соціально-економічна ситуація у державі може погіршитись. У разі, якщо Китай не спроможеться на реформи в економічній сфері та не досягне проривів у сфері високих технологій, існує вірогідність його послаблення та пошук союзників з числа держав-аутсайдерів на кшталт Російської Федерації [5].

Однак, китайські експерти вважають, що в 2023 році завдяки проведенню реформ всередині країни вдасться забезпечити стабільне зростання обсягів китайського експорту [6]. Зокрема, це: участь китайських компаній у виставках, як всередині країни, так і за кордоном; відновлення міжнародних пасажирських рейсів; допомога автовиробникам у створенні й удосконаленні їхніх міжнародних маркетингових та сервісних мереж; покращення послуг з фінансування зовнішньої торгівлі для мікро-, малих і середніх компаній; прискорення модернізації промислової галузі завдяки інвестуванню в інновації та виробничі потужності, тощо.

Висновок. Після проведення реформ в Китаї, національна політична структура влади зміниться в сторону зміцнення влади Комуністичної партії Китаю. «Партійне керівництво» перейшло від основної відповідальності за макростратегію, макрополітику, армію, персонал, пропаганду до все більш і більш конкретної політики всередині країни. Тепер це відобразатиметься у зміцненні закордонних справ, безпеки, судової системи, преси, фінансів, технологій, суспільства та інших сфер. Комуністична партія Китаю висунеться на передній план і стане загальним урядом, тоді як Державна рада більш очевидно перетвориться на виконавчий орган та економічний і народний орган існування.

Сінгапурська «AsiaNews» також зазначила, що нова реформа ще більше послабить важливість уряду та Держради в ухваленні рішень. Більше повноважень Державної ради було передано Центральному комітету партії, що вважається регресом до високоцентралізованої партійно-державної моделі до «реформування та відкритості» Ден Сяопіна [6].

Загалом у 2023 році внутрішня політика Китаю розвернеться «вправо» та «всередину». Не дивлячись на виклики та загрози, з якими Китай стикається на сьогоднішній день, внутрішня політична ситуація в країні залишається відносно стабільною, і якщо політика уряду повернеться до ситуації, коли «розвиток – це головний пріоритет», економіка материкового Китаю в 2023 році буде зростати. Новий раунд інституційних реформ призведе до зміцнення центрального керівництва, оптимізації функціонального розподілу праці та координації управління для підвищення ефективності.

Бібліографічний список:

1. 中央經濟工作會議在北京舉行. URL: <http://cpc.people.com.cn/BIG5/n1/2022/1217/c64094-32588820.html> (дата звернення 02.07.2023).

2. 中共中央国务院印发《党和国家机构改革方案》 – 国务院公报. URL: https://www.gov.cn/gongbao/content/2023/content_5748649.htm (дата звернення 06.07.2023).

3. У Китаї стартує масштабна реформа влади – Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3683501-u-kitai-startue-masstabna-reforma-vladi-vpliv-kompartii-zroste-se-bilse.html> (дата звернення 25.07.2023).
4. Омельченко В. Велика гра КНР за глобальне лідерство: історичні корені, сучасні інструменти, майбутні наслідки. Центр Разумкова. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/velyka-gra-knr-za-globalne-liderstvo-istorychni-koreni-suchasni-instrumenty-maibutni-naslidky> (дата звернення 04.08.2023).
5. Китай: сценарії і тренди 2021. URL: http://prismua.org/trends2021_china/ (дата звернення 15.08.2023).
6. Foreign trade to see steady growth. URL: http://english.www.gov.cn/news/202305/10/content_WS645ad570c6d03ffcca6e3ebb.html (дата звернення 24.08.2023).
7. 中国党政机构改革方案出炉党管一切？ – 万维读者网. URL: <https://news.creaders.net/china/2023/03/17/2588292.html> (дата звернення 24.08.2023).

References:

1. Central Economic Work Conference held in Beijing. URL: <http://cpc.people.com.cn/BIG5/n1/2022/12/17/c64094-32588820.html> (data zvernennia 02.07.2023).
2. The Central Committee of the Communist Party of China and the State Council issued the «Party and State Institutional Reform Plan» – State Council Bulletin. URL: https://www.gov.cn/gongbao/content/2023/content_5748649.htm (data zvernennia 06.07.2023).
3. U Kytai startuie masstabna reforma vlady – Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3683501-u-kitai-startue-masstabna-reforma-vladi-vpliv-kompartii-zroste-se-bilse.html> (data zvernennia 25.07.2023).
4. Omelchenko V. Velyka hra KNR za hlobalne liderstvo: istorychni koreni, suchasni instrumenty, maibutni naslidky. Tsentrazumkova. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/velyka-gra-knr-za-globalne-liderstvo-istorychni-koreni-suchasni-instrumenty-maibutni-naslidky> (data zvernennia 04.08.2023).
5. Kytai: stsenarii i trendy 2021. URL: http://prismua.org/trends2021_china/ (data zvernennia 15.08.2023).
6. Foreign trade to see steady growth. URL: http://english.www.gov.cn/news/202305/10/content_WS645ad570c6d03ffcca6e3ebb.html (data zvernennia 24.08.2023).
7. The reform plan of China's party and government institutions has been released, and the party controls everything? – World wide reader network URL: <https://news.creaders.net/china/2023/03/17/2588292.html> (data zvernennia 24.08.2023).